C/2025/101

10.1.2025

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

Fiskaalläbipaistvuse suurendamine kaasava eelarvestamise kaudu ELis

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2025/101)

Raportöör: **Elena-Alexandra CALISTRU**

Täiskogu otsus	18.1.2024
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	11.10.2024
Vastuvõtmine täiskogus	23.10.2024
Täiskogu istungjärk nr	591
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	174/1/0

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee“) tunnistab, et fiskaalläbipaistvus ja kaasav eelarvestamine on otsustava tähtsusega demokraatlike protsesside edendamisel ja usalduse suurendamisel ELi institutsioonide vastu. Komitee tunnistab Euroopa Liidu praegust pühendumust nendele põhimõtetele, kuid toob välja märkimisväärsed võimalused nende täiustamiseks ja standardiseerimiseks kõikides liikmesriikides.

1.2. EL peaks kehtestama ühise raamistiku fiskaalläbipaistvuse tagamiseks kõigi mitmeaastase finantsraamistiku kaudu rahastatavate programmide jaoks. Raamistikuga tuleks a) kehtestada fiskaalläbipaistvuse selged standardid ja suunised, mida kohaldatakse kõigi liikmesriikide suhtes; b) keskenduda pigem mehhanismidele ja parimate tavadele kui uute eeskirjade kehtestamisele; c) tagada aruandluse järjepidevus ja eelarvealase teabe kättesaadavus ELi eri fondide ja programmide lõikes. Lisaks peaks EL julgustama liikmesriike avaldama oma eelarvete ja ELi vahendite kasutamise kohta kvaliteetseid andmekogumeid ja neid selles toetama, sest see on hädavajalik mis tahes kogu ELi hõlmava fiskaalläbipaistvuse platvormi eduks.

1.3. EL peaks edendama ja toetama kaasava eelarvestamise algatusi, eelkõige kohalikul ja piirkondlikul tasandil, kus need on osutunud kõige tõhusamaks. See hõlmab a) suuniste ja vahendite andmist kaasava eelarvestamise rakendamiseks; b) teadmiste ja parimate tavade jagamise soodustamist liikmesriikide vahel; c) osaluspõhiste elementide integreerimist ELi tasandi eelarvestamise protsessidesse, kus see on asjakohane, organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamise kaudu, nt ühtekuuluvuspoliitika rahastamisotsuste tegemisel.

1.4. EL peaks arendama ja edendama digiplatvormide kasutust, et parandada fiskaalläbipaistvust ja elanike kaasatust. Selleks tuleb a) luua kasutajasõbralik, kogu ELi hõlmav digiplatvorm eelarveteabele juurdepääsuks ja selle mõistmiseks; b) kasutada andmeanalüüsi ja tehisintellekti, et anda põhjalikum ülevaade eelarveandmetest ja parandada otsustamist; c) tagada, et digivahendid lihtsustavad keerulist teavet ilma seda ülelihtsustamata või populistlikuks muutmata.

1.5. Komitee soovitab ELi institutsioonidel tugevdada olemasolevaid järelevalve- ja hindamisprotsesse fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise algatuste tagamiseks. See hõlmab a) sõltumatutele järelevalveasutustele volituste andmist riigi rahanduse jälgimiseks ja auditeerimiseks; b) tugevate mehhanismide rakendamist läbipaistvuse ja osaluspõhiste algatuste mõju hindamiseks ja nende kohta tagasiside andmiseks; c) läbipaistvuse standardite ja tavade korrapärast läbivaatamist ja ajakohastamist hindamistulemuste põhjal. Komitee rõhutab Euroopa Kontrollikoja tähtsust selles protsessis ja soovitab tugevdada kontrollikoja rolli fiskaalläbipaistvuse edendamisel.

1.6. Komitee rõhutab, et on oluline seada prioriteediks pingutused üldsuse teadlikkuse suurendamiseks ja osalemiseks fiskaalküsimustes. See hõlmab a) ulatuslikke haridus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniaid fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise kohta; b) koolitus- ja suutlikkuse suurendamise programme riigiametnikele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele; c) noorte ja tulevaste juhtide aktiivset kaasamist fiskaalläbipaistvuse ja osalusprotsessidesse.

1.7. Komitee soovib tagada, et fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise algatused toetaksid ELi olulisi eesmärke ja oleksid nendega kooskõlas, sealhulgas a) ELi võimaliku laienemise ettevalmistamine fiskaalläbipaistvuse tavade abil; b) energiasõltumatuse eesmärkide ja rohelise kokkuleppe kohustuste tasakaalustamine selgete ja kaasavate eelarvemenetluste kaudu; c) läbipaistvuse ja tõhususe suurendamine ühtekuuluvuspoliitikas, mis moodustab ligikaudu kolmandiku ELi eelarvest; d) ELi kestliku konkurentsivõime toetamine läbipaistva innovatsiooni rahastamise ja majandusotsuste tegemise kaudu.

1.8. Komitee soovib julgustada suuremat koostööd ja teadmiste jagamist fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise valdkonnas ELi liikmesriikides, a) hõlbustades kogu ELi hõlmavaid programme parimate tavade ja edukate mudelite jagamiseks; b) toetades piirkondlikku koostööd ühiste läbipaistvusprobleemide lahendamiseks; c) edendades partnerlust väljakujunenud ja tärkava demokraatiaga riikide vahel, et tugevdada fiskaalläbipaistvuse tavasid.

1.9. Neid soovitusi rakendades saab EL oluliselt suurendada fiskaalläbipaistvust ja kaasava eelarvestamise tavade kasutamist kõigis liikmesriikides. Need jõupingutused aitavad suurendada avalikkuse usaldust, tõhustada avalike ressursside kasutamist ja tugevdada demokraatlikku protsessi olemasolevas esindusdemokraatia raamistikus. Komitee rõhutab, et need meetmed on kavandatud ELi praegusi juhtimisstruktuure täiendama ja tõhustama, mitte asendama. Lõppkokkuvõttes viivad meetmed rohkem kaasatud ja teadlikumate kodanikeni ning muudavad institutsioonid reageerimisvõimelisemaks ja vastutustundlikumaks.

2. **Taust ja üldised märkused**

2.1. Fiskaalläbipaistvus ja kaasav eelarvestamine on hea valitsemistava olulised komponendid. Need tugevdavad demokraatlikke protsesse, mis täiendavad esindusdemokraatia struktuure.

2.2. Käesolevas arvamuses kasutatakse alljärgnevaid mõisteid.

— Fiskaalläbipaistvus tähendab valitsuse avatust finantsteabe avalikustamisel. See hõlmab eelarveandmete avalikkusele kättesaadavaks tegemist, selgete ja põhjalike aruannete esitamist valitsuse tulude ja kulude kohta ning finantsotsuste läbipaistvuse tagamist.

— Kaasav eelarvestamine on demokraatlik protsess, mille käigus kodanikud otsustavad otse, kuidas teatud osa riigieelarvest kasutada. See võimaldab kaasata kogukonna eelarveotsuste tegemisse, et riiklikke vahendeid kasutataks viisil, mis kajastab elanike prioriteete.

2.3. Hoolimata ELi pühendumisest läbipaistvusele esineb mitmeaastase finantsraamistiku eri kuluvaldkondade (nt põllumajandus, ühtekuuluvuspoliitika) fiskaalläbipaistvuses märkimisväärseid erinevusi. Märkimisväärseid erinevusi ei ole mitte ainult ELi otsese eelarve täitmisega ja jagatud eelarve täitmisega fondide vahel, vaid suuri erinevusi on isegi vahendite ja tasandite vahel. Näiteks ühtekuuluvuspoliitika puhul on ELi tasandil kaks näidet platvormidest, mis pakuvad ulatuslikke läbipaistvuse vahendeid kulutuste jälgimiseks: Cohesiondata ([1]) ja Kohesio ([2]) jälgivad kulutusi peaaegu reaalajas, kuid erineva detailsusega, olenevalt ka liikmesriikide tasandil kogutud andmetest. Samas ei anna taaste ja vastupidavuse tulemustabel ([3]) mitte reaalajas andmeid, vaid ainult tagantjärele ülevaateid taaste- ja vastupidavusrahastu kuludest, sest see on tulemuspõhine, sidudes aruandluse eesmärkide ja sihtide saavutamisega.

2.4. EL kasutab juba mitut aruandlusmehhanismi, sealhulgas eelarve täitmise kontrollimiseks eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetlust, partnerluspõhimõtet, et kaasata kodanikud ja kodanikuühiskond ELi vahendite planeerimisse, ning kodanike paneelarutelu, et anda üldsusele sõnaõigus eelarveküsimustes. Viimase puhul rõhutatakse eelkõige noorte osalust, seades eesmärgiks, et üks kolmandik hindamiskomisjoni liikmetest oleksid noored. Need olemasolevad vahendid loovad aluse fiskaalläbipaistvuse ja osalusprotsesside parendamiseks ELi tasandil.

2.5. ELis on kaasavat eelarvestamist rakendatud eri tasanditel ja kõige tõhusamaks on see osutunud kohalikul tasandil, kus see on nii otsustamisvahend kui ka võimalus kodanike harimiseks. Kuigi Euroopa Parlament ja mõned liikmesriigid on selle lähenemisviisiga katsetanud, on tavad ELis väga erinevad. Mõnes riigis on kaasav eelarvestamine hästi juurdunud ja juhtimisstruktuuridesse integreeritud, samas kui teistes riikides on see marginaalne nähtus. Selline mitmekesisus, eriti riigi tasandist madalamal tasandil, toob esile tungiva vajaduse tervikliku, integreeriva lähenemisviisi järele fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise saavutamiseks kogu ELis, et suurendada avalikkuse kaasamist, läbipaistvust ja vastutust eelarvemenetlustes.

2.6. Oluline on tunnustada kaasava eelarvestamise eri tasandeid alates kohalikust tasandist kuni ELi tasandini. Neid tavasid laiendades on komiteel ja organiseeritud kodanikuühiskonnal oluline roll tõhusa ja kaasava osaluse tagamisel. Nende kogemused ja väljakujunenud võrgustikud võivad aidata ületada lõhet kodanike ja ELi tasandi otsustusprotsesside vahel. ELi tasandil peaksime kasutama neid organisatsioone, et töötada välja mudelid, mis soodustavad laiaulatuslikku ja sisulist osalemist, säilitades samas protsessi terviklikkuse.

3. **Üldised märkused ja soovitused**

3.1. Arvestades demokraatlike institutsioonide ees seisvaid probleeme kogu Euroopas, pakuvad läbipaistvuse ja osalemise algatused võimalust usalduse taastamiseks. Komiteel kui kodanikuühiskonna ja ELi institutsioonide vahelisel sillal võib olla selles protsessis keskne roll. Kaasates organiseeritud kodanikuühiskonda aktiivselt eelarvearuteludesse ja näidates selgelt, kuidas nende panus mõjutab otsuseid, saame luua kaasavama ja reageerimisvõimelisema ELi.

3.2. Komitee pooldab ühise raamistiku väljatöötamist fiskaalläbipaistvuse tagamiseks kõigi mitmeaastase finantsraamistiku kaudu rahastatavate programmide jaoks, sõltumata juhtimistasandist. Fiskaalläbipaistvuse ühine raamistik aitaks tagada, et kõigil ELi liikmesriikidel oleksid sarnased fiskaalläbipaistvuse standardid ja suunised. See võib aidata suurendada avaliku sektori kulutuste läbipaistvust ja aruandekohustust ning vähendada maksudest kõrvalehoidumise ja korruptsiooni ohtu.

3.3. Viimases avatud eelarve uuringus (2023) rõhutatakse, et kogu ELis ei ole õigusraamistikud ja järelevalvemehhanismid fiskaalläbipaistvuse tagamiseks ja kaasavaks eelarvestamiseks piisavad. Komitee soovitab kehtestada õigusaktidega kogu ELi hõlmavad ühtsed standardid, mis tagaksid järjepideva läbipaistvuse sõltumata sellest, kus ELi vahendeid kasutatakse. Samuti pooldab ta uute bürokraatlike tasandite loomise asemel olemasolevatele sõltumatutele rahandusasutustele volituste andmist riigi rahanduse järelevalveks ja auditeerimiseks. Need meetmed peaksid olema kohandatud eelarvemenetluse eri etappidele – kavandamine, täitmine ja auditeerimine –, millest igaüks nõuab erinevat osaluspõhist lähenemisviisi. Komitee soovitab töötada iga etapi jaoks välja konkreetsed vahendid, et tagada kodanike tõhus kaasamine kogu eelarvetsükli jooksul. Nende meetmete eesmärk on kõrvaldada praegused erinevused ELi riikide läbipaistvustavades ja tugevdada üldist fiskaalvastutust.

([1]) Cohesiondata.
([2]) Kohesio.
([3]) Taaste ja vastupidavuse tulemustabel.

3.4. Läbipaistvuse saavutamiseks on väga oluline suurendada üldsuse osalemist eelarve koostamisel. Kaasav eelarvestamine on võimas vahend, mis võib suurendada avaliku sektori kulutuste läbipaistvust ja aruandekohustust. EL võiks julgustada suuremat hulka liikmesriike võtma kasutusele kaasavat eelarvestamist ja toetada neid liikmesriike, kes seda juba rakendavad.

3.5. Arvestades, et ELi eelarvetest on raske aru saada nii kodanikel kui ka spetsialistidel, tuleks ELi eelarvete keerukuse vähendamiseks teha pingutusi, et lihtsustada ja selgitada eelarvealast teavet. Selleks võiks koostada eelarveandmete kasutajasõbralikke kokkuvõtteid ja visuaalseid esitlusi, samuti pakkuda hariduslikke vahendeid, et aidata elanikel ELi rahandust paremini mõista. Komitee soovitab süstemaatiliselt viidata infoallikatele ELi eelarve rahastamise ja läbipaistvuse kohta veebisaitidel, kus on üksikasjalikult kirjeldatud, kuidas kodanikud ja ettevõtjad saavad ELi vahendeid kasutada. Seda võiks ideaaljuhul teha korduma kippuvate küsimuste, töövahendite ja muude ligipääsetavate vormingute kaudu.

3.6. Komitee teeb ettepaneku töötada välja kogu ELi hõlmav digiplatvorm fiskaalläbipaistvuse tagamiseks, et suurendada aruandekohustust avaliku sektori kulutuste kohta. See kasutajasõbralik platvorm integreeriks praegused jõupingutused, võimaldades reaalajas juurdepääsu eelarveandmetele, hanke üksikasjadele ja projektitulemustele. Koostöös kodanikuühiskonna tehnoloogiaorganisatsioonide, kodanikuühiskonna ja erasektori partneritega saaks platvorm kasutada eksperditeadmisi huvipakkuvate ja tõhusate vahendite loomiseks. Halduskoormuse minimeerimiseks tuleks andmed võtta otse olemasolevatest süsteemidest, mitte nõuda liikmesriikidelt lisaaruandlust. Selline platvorm parandaks oluliselt üldsuse juurdepääsu ELi finantsteabele ja selle mõistmist.

3.7. Selliste vahendite mõju saavutamiseks on sidusrühmade kaasamine hädavajalik. EL võiks julgustada sidusrühmade kaasamist, pakkudes üldsusele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele võimalusi osaleda eelarve koostamisel ning anda oma panus fiskaalpoliitikasse. See peaks täiendama, mitte asendama ametlikke konsultatsiooniprotsesse kodanikuühiskonna esindusorganisatsioonidega. Organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamine peaks olema eelarveprioriteetide kehtestamisel miinimumnõue.

3.8. Koolituse pakkumine iga tasandi riigiametnikele, kes haldavad mitmeaastasest finantsraamistikust saadavaid vahendeid, samuti kodanikuühiskonna organisatsioonidele, ning nende suutlikkuse suurendamine võiks aidata suurendada fiskaalläbipaistvust ja aruandekohustuse täitmist. EL võiks pakkuda koolitust ja suutlikkuse suurendamise programme, et aidata riigiametnikel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel mõista fiskaalläbipaistvuse tähtsust ning seda, kuidas fiskaalläbipaistvust tõhusalt ellu viia.

3.9. Oluliseks takistuseks tulemuslikule fiskaalläbipaistvusele ja kaasavale eelarvestamisele on avalikkuse vähene teadlikkus ja osalemine. Paljusid inimesi ei teavitata nende õigusest osaleda või sellest, kuidas saada juurdepääsu eelarvega seotud teabele. Igast suuremast fondist tuleks anda märkimisväärset toetust, et viia koos kodanikuühiskonnaga läbi ulatuslikke haridus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniaid ning valitsusametnike ja avalike teenistujate suutlikkuse suurendamise programme läbipaistvuse ja kodanike kaasamise parimate tavade alal. Need kampaaniad peaksid olema suunatud mitte ainult kodanikele, vaid ka ettevõtjatele, tunnistades nende rolli peamiste sidusrühmadena ELi majandusmaastikul.

3.10. EL peaks seadma esikohale noorte kaasamise kaasavasse eelarvestamisesse, sest nemad on tulevased sidusrühmad ja otsustajad. Selle saavutamiseks tuleks välja töötada noortesõbralikud digiplatvormid ja kaasava eelarvestamise vahendid, viia läbi sihipäraseid teavitus- ja teadlikkuse suurendamise kampaaniaid noorte teavitamiseks ja kaasamiseks ning teha koostööd noorteorganisatsioonide ja haridusasutustega noorte osaluse edendamiseks. Konkreetse sammuna võiks EL kaaluda programmi katsetamist, kus noored otsustavad noorteorganisatsioonide kaudu väikese protsendi asjakohase eelarve üle.

4. **Konkreetsed märkused ja soovitused**

4.1. Kuigi on olemas palju uuenduslikke vahendeid fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise jaoks, on need sageli killustatud ega ole kogu ELis laialdaselt kasutusele võetud. Kodanikutehnoloogiaalaste (tehniliste) algatuste kooskõlastamist ja toetamist on vaja tõhustada. See on võimalik ürituste kaudu, mis toovad kokku tehnoloogiaeksperdid, valitsusametnikud ja kodanikuühiskonna esindajad, et luua lahendusi fiskaalläbipaistvuse ja avalikkuse kaasamise jaoks. Samal ajal võiksid standardiks saada (ja peaksidki saama) liikmesriikide või ELi tasandi tõhusad platvormid, nagu opencoesione.it ([4]) ja cohesiondata.ec.europa.eu ([5]).

([4]) OpenCoesione.
([5]) Cohesiondata.

4.2. Paljud valitsused ei kasuta andmeanalüüsi ja tehisintellekti täielikult ära, et suurendada fiskaalläbipaistvust ja kaasava eelarvestamise kasutamist. Need tehnoloogiad võivad anda parema ülevaate eelarveandmetest ja parandada otsuste tegemist. Kuna on vaja võtta lisameetmeid digitaalse kokkuleppe suunas, peaks see valdkond olema üks esimesi, mis integreerib täiustatud andmeanalüüsi ja tehisintellekti. Andmeanalüüsi saab kasutada selleks, et saada ülevaade kulumustritest, prognoosida eelarvetulemusi ja tuvastada võimalikke probleeme. Tehisintellektipõhiseid vahendeid saab kasutada suurte andmekogumite analüüsimiseks, kõrvalekallete tuvastamiseks ja eelarveraldiste parandamise ettepanekute tegemiseks.

4.3. Piiriülene koostöö ja teadmiste jagamine fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise vallas on ELi liikmesriikide vahel endiselt piiratud. Komitee soovitab suurendada võimalusi selliseks koostööks mitmeaastasest finantsraamistikust rahastatavate programmide raames üleeuroopaliste algatuste või piirkondlike partnerluste kaudu. Need pingutused peaksid aitama vahetada parimaid tavasid ja töötada välja ühiseid lahendusi ühistele läbipaistvusprobleemidele. Erirõhku tuleks panna noorteorganisatsioonide ja noorte juhtide piiriülese koostöö edendamisele selles valdkonnas, et järgmine põlvkond osaleks aktiivselt fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise edendamises kogu ELis.

4.4. Komitee märgib, et paljudel läbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise algatustel puuduvad kindlad hindamis- ja järelevalvemehhanismid, mis raskendab nende tõhususe hindamist ja vajalike paranduste tegemist. Selleks soovitab ta rakendada põhjalikke järelevalveraamistikke, mis hõlmaksid regulaarseid mõjuhinnanguid ja avalikkuse tagasisidekanaleid. Need meetmed hõlbustaksid mainitud algatuste pidevat täiustamist, tagades nende pideva tõhususe ja reageerimisvõime. Komitee rõhutab Euroopa Kontrollikoja ja eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluse tähtsust fiskaalvastutuse tagamisel ning soovitab seda protsessi üksikasjalikumalt uurida ja muuta see fiskaalläbipaistvuse suurendamise seisukohast ligipääsetavamaks.

ELi poliitika peamiste aspektide integreerimine

4.5. Mitmeaastases finantsraamistikus määratakse kindlaks ELi pikaajalised kulutuste prioriteedid ja eraldised. See raamistik toimib ühtviisi nii fiskaalläbipaistvuse ja kaasava eelarvestamise piiraja kui ka võimaldajana. Komitee toetab fiskaalläbipaistvuse vahendite kooskõlastamist mitmeaastase finantsraamistiku strateegiliste prioriteetidega, kasutades seda peamise raamistikuna nende põhimõtete rakendamiseks. Selline kooskõlastus võib aidata tagada läbipaistvusalgatuste rahastamise ja institutsioonilise toetuse, tagades samas, et järgmine mitmeaastane finantsraamistik hõlmab võimalikult suurt läbipaistvust ja osalemist. Komitee rõhutab, kui oluline on kaasata organiseeritud kodanikuühiskond mitmeaastase finantsraamistiku ettevalmistamisse, kasutades selleks struktureeritud konsultatsioone, mis sarnanevad taaste- ja vastupidavusrahastu puhul läbi viidud konsultatsioonidega.

4.6. Ühtekuuluvuspoliitika, mis on oluline piirkondlike erinevuste vähendamiseks, on populismi tõusu ja Euroopa Liidu bürokraatia kriitika taustal suurenenud tähelepanu all. Komitee on seisukohal, et läbipaistvuse ja osaluse suurendamine võiks tugevdada ühtekuuluvuspoliitika positsiooni mitmeaastases finantsraamistikus. Selleks tuleb tagada ühtekuuluvuspoliitika vahendite läbipaistev jaotus, selged kriteeriumid ja avalik aruandlus tulemuste kohta, integreerides samas kaasava eelarvestamise protsessid rahastamisotsustesse. Kui EL kaasab kohalikke kogukondi vahendite eraldamise üle otsustamisse, saab ta suurendada ühtekuuluvuspoliitika mõistmist ja toetust, tõrjuda kriitikat ning tugevdada selle poliitika tähtsust piirkondliku ebavõrdsuse käsitlemisel. Komitee tunnistab, et osaluspõhise eelarvestamise rakendamisel tuleb arvesse võtta detsentraliseerimise erinevat taset liikmesriikides. Lähenemisviisid peaksid olema piisavalt paindlikud, et neid erinevusi arvesse võtta, edendades samal ajal läbipaistvust ja kodanike kaasamist kõigil valitsemistasanditel.

4.7. Ukraina, Moldova ja Lääne-Balkani riikide võimalik ühinemine ELiga 2030. aastaks mõjutab oluliselt ELi finantsmaastikku. Komitee pooldab läbipaistvaid fiskaalpoliitilisi tavasid, et valmistuda laienemiseks, toetades kandidaatriike fiskaalläbipaistvust ja kaasavat eelarvestamist käsitlevate ELi standardite ülevõtmisel. Mitmeaastase finantsraamistiku ja ühtekuuluvuspoliitika kohandamine peaks toimuma läbipaistvalt ja kodanikuühiskonna osalusel, et võtta arvesse tulevaste uute liikmesriikide finantsvajadusi. Lisaks võib kandidaatriikide noorte aktiivne kaasamine nendesse aruteludesse edendada läbipaistvuskultuuri tulevaste juhtide seas, tagades sujuva integratsiooni ja pikaajalise pühendumise neile põhimõtetele.

4.8. Venemaa sõda Ukraina vastu on suurendanud vajadust energiasõltumatuse järele, mis võib olla vastuolus rohelise kokkuleppe kohustustega. Komitee väidab, et läbipaistev eelarvestamine võib aidata tasakaalustada neid konkureerivaid prioriteete. EL peab selgelt teatama, kuidas ta kavatseb saavutada nii energiasõltumatuse kui ka rohelise kokkuleppe eesmärgid, ja tagama üldsuse kaasamise nendesse kriitilistesse otsustesse. Investeeringud energiataristusse peaksid olema läbipaistvad ja kooskõlas pikaajaliste kestlikkuse eesmärkidega, kusjuures noorteorganisatsioonid ja kliimaaktivistid peaksid andma oma panuse kestlike investeeringute ja eelarve koostamise tavadesse.

4.9. Enrico Letta aruandes „Much more than a market“ rõhutatakse, kui tähtis on säilitada ELi konkurentsivõime innovatsiooni, tootlikkuse ja majandusliku stabiilsuse kaudu. Läbipaistvad fiskaalpoliitika strateegiad ja tavad on nende eesmärkide saavutamisel väga olulised. Komitee toetab innovatsiooni läbipaistvat rahastamist ja kaasavat eelarvestamist majandusotsuste tegemisel. Selline lähenemisviis võib suurendada üldsuse arusaama konkurentsivõimealgatustest ja toetust neile, suurendades ühtlasi vastava poliitika legitiimsust ja tõhusust. Komitee juhib tähelepanu ka Draghi aruandes ELi konkurentsivõime kohta esitatud lisatäpsustustele, milles rõhutatakse veelgi vajadust vahendite läbipaistva ja tõhusa jaotamise järele, et suurendada ELi majanduslikku vastupanuvõimet ja innovatsioonisuutlikkust.

4.10. Kaasava eelarvestamise rakendamisel on oluline kasutada kodanikuühiskonna organisatsioonide kollektiivset tarkust. Ühiskonna vajadusi hästi mõistavad rühmad võivad aidata tasakaalustada lühiajalisi soove ja pikaajalisi investeeringuid. Komitee võib hõlbustada dialoogi eri sidusrühmade vahel, et osalusprotsessid saaksid kasu paljudest erisugustest vaatenurkadest ja eksperditeadmistest. Nende protsesside korrapärane hindamine, millesse annavad panuse osalevad organisatsioonid, on esmatähtis, kui soovida protsesse pidevalt täiustada ja säilitada nende tõhusus.

Brüssel, 23. oktoober 2024

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Oliver RÖPKE